

ՊԵՆՏԱԿՆԻ ԿՐԻՍԻՍԻ ԿԱՎՈՐՈՒԹՅԱՆ ԿԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆ

ԲՆԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ԱՆՀԱՏԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Անհատականությունը մարդուն տրվում է որպես հաջողության համար շնորհվող պարգև: Անհատականությունը կարող է կապված չլինել բնավորության հետ, իրականում շատ հաճախ հենց այդպես էլ լինում է: Սակայն ավելի արդարացի կլիներ ասել, որ ղեկավարի բնավորությունը նրա անհատականության հիմքն է: Բնավորության վրա հիմնված անհատականությունը երբեք չի կարող առաջնորդել մարդկանց, առավել ևս՝ ոգեշնչել նրանց:

Այն մարդը, որը հարյուր տոկոսանոց բնավորություն ունի և միայն հիսուն տոկոսանոց խելք, ավելի օժտված է, քան նա, ով հարյուր տոկոսանոց խելք ունի, բայց միայն հիսուն տոկոսանոց բնավորություն: Ճիշտ չէ, երբ մարդու ընդունակությունները գնահատում են ըստ նրա մտավոր զարգացման մակարդակի: Մեծ խելքը դեռևս հաջողության հասնելու գրավական չէ: Ինչպես այդ կապակցությամբ ասել է հոգեբաններից մեկը, «առօրյա կյանքում գործնական հաշվենկատությունը տասն անգամ ավելի արժեքավոր է վերացական խելքից: Վերացականորեն մտածողը գիտե, թե ինչ պետք է անել, մինչդեռ հաշվենկատ մարդը գիտե, թե ինչպես պետք է անել»:

Օրինակ՝ շատ հաճախ մտավոր բարձր ընդունակությունների տեր մարդը չի կարողանում ղեկավարել ուրիշներին, քանի որ դրա համար նրա առողջ բանականությունն ու հաշվենկատությունը չեն բավականացնում: Քիչ չեն լինում դեպքերը, երբ նման մարդն ինքն է ղեկավարման կարիք զգում: Եվ ընդհակառակը, ավելի փոքր մտավոր ընդունակություններ ունեցող մարդը

կարող է ունենալ ղեկավարի հատկություններ և հաջողության հասնել այն-
տեղ, որտեղ առաջինը անհաջողության է մատնվում:

Բնավորությունը փաստերին ուղիղ նայելու ընդունակությունն է: Այն
անհնարին է առանց ինքնակարգավորման: Այն մարդը, որը չի կարողանում
տիրապետել ինքն իրեն, չի կարող կառավարել մարդկանց: «Ես չեմ կարող»
բառերը պետք է ջնջվեն այն մարդու բառապաշարից, ով ձգտում է հաջողակ
ղեկավար դառնալ: «Ես չեմ կարողանում հիշել դեմքերը», «Ես առավտոները
դժվարությամբ եմ թողնում անկողինը», «Ես գիտեմ, որ շափագանց շատ եմ
ծխում, բայց ավելի քիչ ծխել չեմ կարող», - այն մարդը, ով իրեն թույլ է տա-
լիս այդպիսի «չեմ կարող» - ներ, ավելի լավ է բոլորովին հրաժարվի ղեկա-
վար դառնալու մտքից:

Սթենլի Ռասելը գրում է. «Սրանից ավելի քան հարյուր տարի առաջ
Պորտսմուտի փողոցներում հայտնվեց միձեռանի և միաչքանի մի ծովային:
Նա տառապում էր նյարդային գրգռվածության բարձր աստիճանով և չէր կա-
րողանում նախ բարձրանալ առանց սրտխառնուք ունենալու: Եթե այդ մարդու
անունը Հորացիոս Նելսոն չլիներ, ապա նա վաղուց տեղափոխված կլիներ
անբուժելի հիվանդություններով տառապողների տուն: Բայց այդ մարդու
մարմինը կառավարվում էր նրա ոգու կողմից»: Իր մեջ այդպիսի ոգի կարող է
մշակել յուրաքանչյուրը, ով նման ազնիվ աշխատանքի համար ջանքեր չի
խնայում:

Բարձր զարգացած մտավոր կարողություններն ու ցայտունորեն ար-
տահայտված անհատականությունը ղեկավարին պետք չեն, եթե նրա բնավոր-
ության պատճառով ենթակաները նրա նկատմամբ զզվանք են տաժում: Եթե
նա անզուսպ է և ծուլ, ստախոս է ու բռնկվող, կեղծավոր է ու անարդար թե-
կուզ իր ենթականերից մեկի նկատմամբ, ապա նրա անհատականության և
մտավոր ընդունակությունների ազդեցությունը աննշան կլինի: Բնավորու-
թյան կայունություն չունեցող ղեկավարը երբեմն կարողանում է որոշ անուն
վաստակել հասարակության տականքների շրջանում, որոնց բնազդներին նա
ընդառաջ է գնում, բայց նա երբեք չի նվաճի այն համեստ և հուսալի մարդ-
կանց վստահությունն ու հարգանքը, ումից վերջին հաշվով կախված է նրա
հրամանների արագ ու հմուտ կատարումը:

Ղեկավարը պետք է գնա իր ենթակաների առջևից: Նա չի կարողանա
կառավարել, եթե հետ է մնում նրանցից կամ գտնվում է միևնույն մակարդա-
կի վրա: Նա կարող է գոռգոռալ ու թևերը թափահարել, բայց գոռգոռոցներն
ու ժեստերը հազվադեպ են տպավորություն գործում: Ղեկավարը պետք է ըն-
դունվի ու ճանաչվի այն մարդկանց կողմից, ում վարքը նա պատրաստվում է
կառավարել՝ որպես կոլեկտիվի ամենաընդունակ անդամ: Միայն այդ դեպ-

քում ենթակաները փակ աչքերով կհետևեն նրան: Ընդունակություններ ունենալը դեռ բավական չէ. դեկավարի անհատականությունը պետք է հավատածնի նրա ընդունակությունների նկատմամբ:

Հաճախ հարցնում են. իսկ հնարավոր է զարգացնել անհատականությունը: Պատասխանն այսպիսին է. եթե անհատականությունը հաջողության համար տրվող պարգևն է, ապա նրա զարգացումը սահմաններ չունի: Այս կամ այն ձևով հաջողության կարելի է հասնել ամեն օր: Օրինակ՝ մարդը կարող է հաջողության հասնել ջութակ նվագելու գործում, դրանով իսկ զարգացնելով իր անհատականությունը: Բայց եթե նա երաժշտական օժտվածություն չունի, ապա նա կ'իրեն, կ' ուրիշներին ավելի շատ օգուտ կբերի, եթե զբաղվի վառելափայտ կոտրելով: Ավելի խելամիտ ու տնտեսող է այն մտտեցումը, երբ սկզբում բացահայտում են օժտվածությունը և հետո միայն՝ զարգացնում այն: Եթե մարդը լեզուներ սովորելու ընդունակություն ունի, ապա, անկասկած, նա պետք է լեզուներ ուսումնասիրի: Բայց սկզբում նա պետք է հարցնի ինքն իրեն. իսկ ինչպե՞ս եմ ես օգտագործելու իմ նոր գիտելիքները: Ինչպե՞ս դրանք դարձնել իմ կյանքի մի մասը: Մարդը դատարկ բաների վրա ժամանակ կորցնելու իրավունք չունի, քանի դեռ չգիտե այն ամենը, ինչ պետք է իմանալ այն գործի մասին, որը կատարելով նա գոյություն միջոցներ է հայթայթում:

Հաջողակ դեկավարը այն մարդն է, ով կարողանում է կյանքում առաջինը նկատել գլխավորը: Բայց ոչ ոք չի կարող դառնալ մեծ և գոնե միայն լավ դեկավար միայն գիտելիքների օգնությամբ: Վտանգի պահին անհրաժեշտ է ունենալ համարձակություն, ինքնավստահություն և սառնասրտություն: Կրթությունը այդպիսի հատկություններ չի տալիս, սակայն դրանք կարելի է դաստիարակել: Ղեկավարելու ընդունակությունների զարգացման առումով որոշակի արժեք ունեն սպորտային խաղերը, որոնք միաժամանակ նաև հանգստանալու միջոց են: Հնարավոր չէ ամրապնդել մարմինը՝ առանց կամքը կոփելու: Մարդու մեջ սառնասրտություն, համարձակություն, ինքնավստահություն ձևավորելու հետ միասին սպորտային խաղերը գործնականում սովորեցնում են, որ թիմի համատեղ ջանքերը անհամեմատ ավելի արդյունավետ են, քան առանձին անհատների մեկուսացված ջանքերը: Բացի դրանից, եթե մարդը սովորում է ձիավարել, խաղալ կրիկետ, ֆուտբոլ, գոլֆ կամ բրիջ, ձուկ որսալ կամ կրակել, ապա նրա անհատականության ազդեցությունը որոշակիորեն մեծանում է, քանի որ նա մարդկանց ավելի մեծաթիվ շրջանակների վրա ազդելու հնարավորություն է ձեռք բերում: Նոր գիտելիքները մեծացնում են նրա ընդունակությունների շրջանակը: Քանի որ ժամանակակից լարված կյանքի պայմաններում ֆիզիկական և մտավոր հանգիստը անհրաժեշտ

է, ապա հանգստի լավագույն ձևը սպորտի որևէ տեսակով հրապուրվելն ու զբաղվելն է:

Գեներալ - մայոր Ջ. Ֆ. Ֆուլլերը «Զորավարական արվեստը, նրա հիվանդություններն ու դրանց բուժումը» գրքում կրթոտությունը և միանգամայն արդարացիորեն հարձակվում է այն «կրիկետով դաստիարակվածներին» վրա, ովքեր «հարմարավետ տեսություն են քարոզում, ոստ որի զվարճությունը գինվոր դառնալու լավագույն ուղին է»: Միանգամայն բնական է, որ հիանալի մարզիկը բոլորովին էլ պարտադիր չէ, որ ղեկավարի համար անհրաժեշտ հատկություններ ունենա: Կարելի է լինել համաշխարհային մակարդակի մարզիկ, բայց միաժամանակ՝ հիմարի մեկը: Սակայն նման դեպքերը բացառություններ են: Սովորաբար մտավոր և սպորտային ընդունակությունները զուգորդվում են:

Սակայն անհրաժեշտ է ընդգծել հետևյալ երեք հանգամանքները. 1) մեծ ղեկավարներից շատերը սպորտի նկատմամբ հակում չեն ունեցել, 2) սպորտը երբեք չի կարելի ծառայողական պարտքից ավելի կարևոր համարել, 3) սպորտի նկատմամբ հետաքրքրություն չունեցող մարդուն (որն, ինչպես ասում են, ունի երկու ձախ և երկու էլ աչ ձեռքեր) երբեք չի կարելի պարտադրել, որ զբաղվի այդ գործով: Սպորտային խաղերում ունեցած անհաջողությունները կարող են բացասական ազդեցություն գործել նրա անհատականության վրա:

Ղեկավարների համար կրոնի նշանակության մասին խոսելիս կարելի է ներել ցինիկին, եթե նա հարցնի՝ նպատակահարմար չէ՞, արդյոք, վերլուծել ղեկավարի ընդունակությունները կիրականորյա դպրոցների համար գրված գրքուկների հիման վրա: Սակայն չի կարելի խուսափել ճշմարտությունից, վախենալով, որ այն վիրավորական կլինի ոմանց համար: Չի կարելի ժխտել, որ կրոնը կարող է մեծ դեր խաղալ ղեկավարների պատրաստման գործում: Զինված ուժերի բոլոր երեք տեսակների ավագ սպաների շրջանում հավատացյալների թիվը նշանակալից է: Այս հարցի վերաբերյալ ավելի լավ է խոսքը տալ սպաներին: Իր «Զրույց ղեկավարման մասին» գրքում հրետանու յուրաքանչյուր կադրային սպայի լավ ծանոթ Բասիլիսկը գրում է.

«Թեև կրոնի կրակով շերմացվող ոգին ականավոր ղեկավարների պատրաստման գործում կարծես թե էական նշանակություն չունի, սակայն մեր գրեթե բոլոր ականավոր ղեկավարները չափազանց աստվածավախ մարդիկ են եղել: Եթե դա լուր պատահական համընկնում է, ապա չափազանց զարմանալի պատահականություն է: Սկսած Սև արքայազնից, Հենրիխ Հինգերորդից և Կրոմվելից, Մալբորոյից և Նելսոնից, Ջոն Նիկոլսոնից, Աուտոեմից, Լուրենսից և Հեյվլոկից մինչև լորդեր Ուոլսլին և Ռոբերտսը, սրբ էվելին

Վուզսը և Կիտչենները՝ մենք միևնույն պատկերն ենք տեսնում: Մեր ամերիկացի եղբայրները նույնն են ասում իրենց ազգային մեծ ղեկավարների մասին: Ջորջ Վաշինգտոնը, Սթոունուոլլ Ջեկսոնը և Ռոբերտ Կին կրոնասեր մարդիկ էին: Զինվորները հարգում են այն սպաներին, ովքեր, չընդգծելով հանդերձ իրենց կրոնասիրությունը, միաժամանակ չեն փորձում թաքցնել այն կամ հրաժարվել գրանից: Մյուս հավասար պայմանների դեպքում հավատացյալ սպան լավագույն ղեկավարն է»:

Աստվածավախ ղեկավարն իր աշխատանքի մեջ ներառում է այնպիսի մի բան, որ ուրիշները չունեն: Նա հավատ է ներմուծում, և դա արդեն մեծագույն նշանակություն ունի, քանի որ հավատը հրաշքներ է գործում: Ռազմական գիտությունը պնդում էր, թե իբր Վուլֆին չի հաջողվի գրավել Քվեբեկը: Հավատն այլ բան էր ասում, և այն ճիշտ դուրս եկավ: Խոր գիշերին, բացարձակ լուսնի ժամանակ, զորքերը սանդուղքներով մագլցեցին գրեթե ուղղահայաց դիրքով կանգնած ժայռի վրայով դեպի վեր: Լեռն ընկրկեց հավատի առջև:¹

Ղեկավարը պետք է հավատ ունենա և կրկին ինքն իր համար, - « Ես անպայման կհասնեմ հաջողության»: Միլիոնատեր կղառնա միայն նա, ով, վեց պենս ձեռք բերելու համար չի ծուլանա նույնքան ջանքեր գործադրել, որքան օգտագործում է սովորական մարդը մեկ ֆունտ ստեռլինգ ձեռք բերելու համար: Հարցրեք յուրաքանչյուր հաջողակ մարդու, թե որն է նա համարում հաջողության հասնելու գաղտնիքը, և նա կպատասխանի ձեզ. «Եթե դուք որևէ գործ եք սկսել, ապա կես ճանապարհին կանգ մի առեք, այլ համառոտն շարունակեցեք այն, մինչև որ հասնեք ձեր առջև դրված նպատակին: Ավարտելով մեկը՝ որևէ նոր գործ սկսեք: Երբեք մի հաշտվեք պարտության հետ»:

Ականավոր ղեկավար է դառնում այն անձը, ով մեկ մարդու ղեկավարելու համար ավելի շատ է աշխատում, քան սովորական մարդը՝ մի ամբողջ բանակ կառավարելու համար: Եթե մարդը չի կարողանում լավ կառավարել մեկ մարդու, ապա նա երբեք չի կարող կոլեկտիվ կառավարել:

¹ Այս երևույթը մենք տեսնում Արցախի ազատագրության համար մղված պատերազմում, մասնավորապես՝ Շուշին գրավելիս: - Թարգմ. ծնթ.: